

સલાતુલ ખૌફ (ભયની સ્થિતિની નમાજ)

નમાજની અનિવાર્યતા કોઈપણ સ્થિતિમાં સાકિત (નિરસ્ત) નથી થતી, ત્યાં સુધી કે જો મુસ્લિમાન યુદ્ધના મેદાનમાં દુશ્મનો સાથે લડી રહ્યો હોય ત્યારે પણ નમાજ અદા કરવી જરૂરી છે. આવી સ્થિતિમાં ‘સલાતુલ ખૌફ’ પઢવામાં આવે છે, અર્થાત્ ભયની સ્થિતિમાં નમાજ. આનું સ્વરૂપ એ હોય છે કે લશ્કરનો એક ભાગ દુશ્મનોનો સામનો કરતો રહે છે અને બીજો ભાગ ઈમામની સાથે નમાજ પઢે છે. ઈમામ પહેલા ભાગને એક રકા’ત પઢાવીને રાહ જુએ છે અને મુક્તદીઓ બીજી રકા’ત સ્વયં પઢીને સલામ ફેરવીને પાછા મોરચા પર જતા રહે છે અને પછી બીજો ભાગ મોરચા પરથી આવીને આ જ ઈમામની સાથે એક રકા’ત પઢે છે અને ઈમામ સલામ ફેરવ્યા વગર રાહ જુએ છે, જ્યારે લોકો પોતાની બીજી રકા’ત પઢી લે છે, તો ઈમામ બધાની સાથે સલામ ફેરવીને નમાજ સમામ કરે છે. હઝરત સહલ બિન અબી જૈશિમા رض ની રિવાયત છે કે રસૂલુલ્લાહ صلوات اللہ علیہ وآلہ وسلم ની સાથે એક ભાગે આવીને સફ બનાવી લીધી, જ્યારે કે લશ્કરનો બીજો ભાગ દુશ્મનોનો સામનો કરતો રહ્યો. રસૂલુલ્લાહ صلوات اللہ علیہ وآلہ وسلم એ પહેલા ભાગને એક રકા’ત નમાજ પઢાવી, પછી આપ صلوات اللہ علیہ وآلہ وسلم રોકાઈ ગયા અને લોકોએ પોતાની નમાજ પૂરી કરી લીધી અને દુશ્મનોનો સામનો કરવા જતા રહ્યા. પછી બીજો ભાગ આવ્યો, તેને રસૂલુલ્લાહ صلوات اللہ علیہ وآلہ وسلم એ પોતાની બાકીની એક રકા’ત પઢાવી અને પોતાની જગ્યાએ રોકાઈ રહ્યા, જ્યારે લોકોએ પોતાની બીજી રકા’ત પૂરી કરી લીધી, તો બધાની સાથે આપ صلوات اللہ علیہ وآلہ وسلم એ સલામ ફેરવ્યો. (મોટાભાગના હદીસવેતાઓ)

મુસાફરની નમાજ :

અલ્લાહ ત્રાલાએ મુસાફર માટે નમાજમાં સરળતા કરી આપી છે. તેથી મુસાફર ચાર રકા’ત ફર્જ નમાજોને માત્ર બે રકા’ત અદા કરશે.

સફરના નિર્ધારણ માટે કોઈ નિશ્ચિત અંતરની મર્યાદા નક્કી કરી નથી. સામાન્ય રીતે જેને સફર કહેવામાં આવે છે એ જ સફરનો અર્થ લેવામાં આવશે. જે વસ્તીથી સફર શરૂ થાય તેનાથી નીકળતાં જ સફર લાગુ થઈ જશે, ત્યાં સુધી કે તે ફરી એ જ વસ્તીમાં પાછો આવી જાય. સફરમાં મુસાફર બે નમાજોને એકત્ર પણ કરી શકે છે; જેમ કે જુહ્ર અને અઞ્ચની નમાજ એક સાથે પઢી લે, ચાહે તો જુહ્રના સમયે અઞ્ચની પણ અથવા અઞ્ચના સમયે જુહ્રને નિલંબિત કરીને એક સાથે પઢી લે. એ જ રીતે મગરીબ અને ઈશાની નમાજને એકત્ર કરીને પઢી શકે છે. અલબત્ત, ફજને કોઈની સાથે એકત્ર નથી કરી શકતો.

નફ્લ નમાજો :

અલ્લાહ ત્રાલાના પ્રેમને પામવાનો માર્ગ નફ્લ નમાજો છે. એક હદીસે-કુદસીમાં અલ્લાહ ત્રાલાનો ઈરશાદ છે :

«وَمَا يَرَالْعَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيْ بِالْتَّوَافِ حَتَّى أُحِبَّهُ فَإِذَا أُحِبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبَصِّرُ بِهِ وَبَدَهُ الَّتِي يُبَطِّشُ بِهَا وَرَجْلُهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا وَإِنْ سَأَلْتُنِي لِأُعْطِينَهُ وَلِيَنْ اسْتَعَانَنِي لِأُعِذَنَهُ»

અર્થાત્, મારો બંદો નવાહિલ દ્વારા મારાથી નિરંતર સમીપ થતો રહે છે, ત્યાં સુધી કે હું તેનાથી પ્રેમ કરવા લાગું છું અને જ્યારે હું તેનાથી પ્રેમ કરવા લાગું છું તો હું તેના બની જાઉં છું જેનાથી તે સાંભળે છે, તેની આંખો બની જાઉં છું જેનાથી તે જુએ છે, તેના હાથ બની જાઉં છું જેનાથી તે પકડે છે અને તેના પગ બની જાઉં છું જેનાથી તે ચાલે છે. જો તે મારા પાસે કંઈ માગો છે તો હું તેને અવશ્ય પ્રદાન કરું છું, જો તે મારા પાસે શરણ માગો છે તો હું શરણ આપું છું. (બુખારી)

રસૂલુલ્લાહ ﷺ એ ફરમાવ્યું :

«اسْتَقِيمُوا وَلْنْ تُخْصُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّ خَيْرَ أَعْمَالِكُمُ الصَّلَاةُ، وَلَا يُحَافظُ عَلَى الْوُضُوءِ إِلَّا مُؤْمِنٌ»

અર્થાત્, નમાજ માટે કમર કસી લો અને તેની ગણત્રી ન કરો, તમારા કામોમાં સૌથી સારું કામ નમાજ પઠવું છે. વુગૂની રક્ષા એક મોભિન જ કરી શકે છે. (અહમદ, ઈબન્ માજા, હાકિમ, બયહકી)

હજરત રબીઆ બિન કઅબ અલ-અસ્લમીની રિવાયત છે કે એક વાર રસૂલુલ્લાહ ﷺ એ ફરમાવ્યું : માંગો જે મનમાં આવે, તો મેં કહું કે હું જનતમાં આપનો સાથ ઈચ્છુ છું. રસૂલુલ્લાહ ﷺ એ ફરમાવ્યું : બીજું કંઈ માંગો. મેં કહું કે બસ, આ જ ! આપ ﷺ એ ફરમાવ્યું કે પોતાના નફસ (મન)ને પુષ્ણ પ્રમાણમાં સિજદાની આદત પાડો. (મુસ્લિમ)

નફલ નમાજ એ છે, જે મોભિન બંદો ફર્જ નમાજો ઉપરાંત અદા કરતો હોય છે. આના અનેક પ્રકારો છે, જેમ કે એ નફલ નમાજો જે ફર્જ નમાજો સાથે જોડાયેલી છે. આમાં કેટલીક ‘મુઅ૜ુકદા’ છે અને કેટલીક ‘ગૈરમુઅ૜ુકદા’ છે.

—●—